

Motion till riksdagen 2025/26:3743

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2026 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabellen i motionen.

Motivering

Rättsväsendet är – tillsammans med försvaret – den yttersta garanten för vår öppna liberala demokrati, med uppgiften att skydda människors fri- och rättigheter både från brott som begås av enskilda och från den offentliga maktens godtycke eller maktmissbruk. Att upprätthålla rättsstaten och tryggheten för alla individer, oavsett kön, gammal och ung, i hela landet, är en av statens kärnuppgifter.

De senaste årens katastrofala utveckling med skjutningar, sprängningar och en ökad otrygghet, tillsammans ett försämrat säkerhetsläge, ställer mycket stora krav på rättsväsendet. Vi har sett hur organiserad brottslighet kommit att bli ett hot mot vår allmänna välfärd, där oerhörda våldsbrott, handel med narkotika, vapen och människor, tillsammans med stölder och bedrägerier utmanar det samhälle vi värnar. Ett samhälle som är byggt på tillit och trygghet.

Vi ser en lika oacceptabel situation när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck och mäns våld mot kvinnor och våld mot barn. Vi behöver ett ökat fokus på de som utsätts för brott. Brottsoffer behöver få rättvisa skipad och få bättre stöd i rättsprocessens olika skeden. Men vi behöver samtidigt kunna ge de som begått brott en rimlig chans att återgå till ett liv utan kriminalitet och se till att fler lämnar den kriminella banan innan det är för sent.

För att lösa denna uppgift krävs att samhället kraftsamlar. Det krävs utökade befogenheter och brottsförebyggande arbete inom skolor och socialtjänst i våra kommuner. Det krävs att poliserna blir fler och har rätt verktyg att både förebygga och utreda brott, samt att de rättsväsende myndigheterna får rätt styrning och uppdrag. Den fortsatta förstärkningen av hela rättsväsendet från polis och åklagare till domstolarna

och kriminalvården är därför nödvändig, men alla delar av samhället måste göra sitt här och nu.

Rättskedjans alla delar är viktiga och ska stärkas

Rättskedjans myndigheter har under senare år fått historiska tillskott för att möta en mycket allvarlig utveckling. Med Centerpartiets politik växer polisen, men pengarna måste också leda till rätt insatser och framför allt till fler lokala poliser. Polisen har en central roll för att beivra, begränsa och lösa brott. Polisen måste därför vara närvarande, tillgänglig och synlig för människor i hela landet. Större myndighetsanslag är avgörande för att garantera polisens lokala närvaro, öka antalet arbetade polistimmar, skapa förutsättningar för bättre arbetsvillkor och en bättre arbetsmiljö samt för att ge polisen möjlighet att bekämpa brottslighet både i hemmen och på gatorna. Centerpartiet arbetar för att öka polistätheten ytterligare, för att nå en europeisk genomsnittsnivå. Centerpartiet ser positivt på att det tillskapas flera olika vägar att arbeta som polis och även att en viss specialisering kan ske tidigare än idag. Att poliser tidigt kan välja spår som exempelvis utredare, ingripandepolis och cyberpolis ser vi kan locka nya grupper att bli poliser. Vi ser behovet av en satsning på utredning och lagföring av just brott med cyberdomänen som brottsplats. Här behöver polis, åklagare och domstolar få resurser för att uppdatera sig till den nya situationen för att inte cyberdomänen ska bli laglöst land. De historiskt stora satsningar som görs på rättsväsendet gör att det finns förutsättningar för att göra dessa prioriteringar.

Polisen måste vara lokalt förankrad. För att förtjäna, värna och stärka medborgarnas förtroende för polisen krävs att man inte enbart arbetar med grov kriminalitet, utan också prioriterar resurser till arbetet med vardagsbrotten – så kallade mängdbrott – som skadegörelse, stölder och buskörningar. En lokalt förankrad polis utgör också ett viktigt verktyg i kampen mot grov brottslighet, då lokal förankring är en förutsättning för att arbeta förebyggande och kunna bedriva brottsutredningar i de områden där organiserad brottslighet och gängkriminalitet är mer vanligt förekommande.

Ett problem som försvårar det brottsbekämpande arbetet är att de samhällen som är hårdast drabbade också är de samhällen där förtroendet för de rättsvårdande myndigheter är svagast. Åtgärder måste till för att överbrygga klyftan mellan medborgarna och myndigheterna, så att alla känner att de får den hjälp de behöver när de behöver den och fler vågar och vill anmäla brott och vittna mot brottslingar.

Under senare år har måltillströmningen och målens komplexitet hos Sveriges domstolar ökat, till stor del som resultat av de reformer som redan vidtagits för att komma åt den allt grövre kriminaliteten; det här är en utveckling som bara kommer fortsätta. Detta har lett till långa handläggningstider för alla mål som inte är prioriterade, såväl brottmål och tvistemål som förvaltningsrättsliga mål och ärenden är påverkade. Det är därför avgörande att domstolarna tillförs de medel de behöver för att hantera hela ärendebördan, inte bara det som är relaterat till den grova organiserade brottsligheten. Det är viktigt att man tillåts utöka verksamheterna på ett hållbart och långsiktigt sätt. Att rekrytera, utbilda och fortbilda domare är exempelvis ett arbete som tar tid. Notarieutbildningen är en aspekt av detta; rekryteringen av jurister med andra erfarenheter av rättsväsendet är en annan. Men för att vara en attraktiv arbetsplats för kvalificerade jurister och uppfylla rollen som yttersta väktare av rättsstaten måste domstolarna ha goda möjligheter att rekrytera och utbilda domare löpande. I detta ligger också behovet

av en översyn av skyddet för domare och andra anställda i domstolar, för att säkerställa att de har ett adekvat skydd i den utsatta situation de ofta befinner sig i. Domstolarna har dessutom ett brett uppdrag, där de inte bara hanterar brottmål och avgör tvister enskilda emellan och tvister mellan enskilda och myndigheter utan också fyller en viktig roll i många andra samhällsviktiga ärenden. I detta arbete är det viktigt att prioritera förvaltningsdomstolarna, som utöver att hantera stora delar av såväl förebyggande som brottsbeivrande insatser även handlägger omfattande mängder av ärenden som är avgörande för både en fungerande myndighetsapparat och näringslivet. Utan en effektiv och rättssäker hantering av till exempel tillstånds- och ansökningsärenden bromsas såväl viktiga investeringar inom energisektorn som infrastruktur-satsningar med mera. Förvaltningsdomstolarnas betydande roll har ofta underskattats, både vad gäller ärendenas omfattning och komplexitet.

Samtliga ansvariga myndigheter är överens om att ett grundläggande problem i svensk brottsbekämpning i dag är svårigheten att bryta sekretess i individuella ärenden. Centerpartiet ser positivt på de förslag om en allmän sekretessbrytande regel mellan myndigheter för att utöka möjligheterna att dela information i syfte att samverka, förebygga och beivra brott som lämnats av en utredning nyligen. Samtidigt behöver sekretessen stärkas för personuppgifter som används för att begå brott och kartlägga brottsoffer. Offentlighetsprincipen bör ses över för att förebygga ekonomisk brottslighet och stärka individens integritet.

Centerpartiet har stått bakom de nya lagar som ger rättsväsendet större befogenheter att använda hemliga tvångsmedel för att kunna förhindra och lösa fler brott. Vi har dock lyft behovet av att de domstolar och myndigheter som har att granska, kontrollera och besluta i dessa frågor har nödvändiga och tillräckliga resurser för att fullgöra sitt viktiga uppdrag.

De senaste årens utveckling med ökande grov brottslighet, straffskärpningar och ökade resurser till polis och åklagare sätter också Kriminalvårdens verksamhet på prov. Överbelagda häkten och anstalter är redan ett stort problem. Brist på häktes- och fängelseplatser leder till stora påfrestningar både för de intagna och för personalen och påverkar det återfallsförebyggande arbetet negativt. En snabb expansion ökar också risken för infiltration inom myndigheten, en risk som måste tas på största allvar. Utbyggnaden av Kriminalvården borde ha påbörjats och drivits långt kraftfullare än vad som skett hittills. Platsbrist får aldrig vara en anledning att ge avkall på allmän säkerhet, eller kvaliteten på den vård som Kriminalvården ska tillhandahålla. Kriminalvårdens behov av ökade resurser måste därför prioriteras. Här ser vi en utbyggnad i hela landet som värdefull.

Skapa ett Ekokrim

Den grova organiserade brottsligheten ser helt annorlunda ut i dag än för 15 år sedan, och Myndighetssverige måste komma ikapp för att kunna slå mot det som göder våldet – den lukrativa kriminella ekonomin. För detta krävs en effektiv organisation och samlad spetskompetens hos dem som utreder denna typ av brottslighet. Korruption och andra former av otillåten påverkan används allt oftare av kriminella nätverk för att bedriva brottslig verksamhet. Det har på senare år stått klart att det finns så kallade möjliggörare som ger kriminella juridisk rådgivning, är konsulter i hur man driver företag och skapar en legitim yta. Det finns även misstänkt korruption inom flera

myndigheter, banker och företag. Mycket tyder på ett stort mörkertal, och de fall som upptäcks leder för sällan till åtal. Utöver bedrägerier, brottsupplägg och möjliggörare, har det dessutom visat sig att de grovt kriminella även tjänar stora pengar på avfallsbrottslighet och annan miljöbrottslighet. Trots detta finns ingen samlad nationell utredningsresurs för grov miljöbrottslighet. För att effektivt slå mot den brottslighet som hotar både miljö och hälsa, och riskerar att slå ut seriösa företag i branschen, måste samhället agera mer kraftfullt mot denna typ av brottslighet. För att i tid stoppa nya lukrativa brottsupplägg måste samhället snabbt agera för att stänga pengakranen i tid. Ett stärkt brottsförebyggande arbete, som utgår från en myndighet med specialistkompetens på området, är nödvändigt för att snabbt sprida kunskap.

Ett Ekokrim med egna utredningsresurser

Ekobrottsmyndigheten, EBM, finns för att utreda och lagföra brott som begåtts inom ramen för företag, främst skattebrott och bokföringsbrott. EBM har också genom åren varit framgångsrika i flera stora ekobrottshärvor, men brottsutvecklingen på området går snabbt och brottsuppläggen förändras ständigt. Det här kräver att brottsbekämpningen på området ligger i framkant. Genom att utveckla EBM till ett Ekokrim, som äger och styr sina egna resurser, kan myndigheten göra bättre och effektivare prioriteringar utifrån sin expertkunskap och sina erfarenheter. Så ser det dock inte ut i dag: en stor andel av de som arbetar vid EBM är inte anställda av myndigheten. De flesta utredare är poliser, anställda av Polismyndigheten (Nationella operativa avdelningen, Noa). Polisiära befogenheter behövs förstås i arbetet med att utreda ekobrott, men detta går att tillgodose utan att personal måste vara anställd av en annan myndighet. Den modell som Tullverket har, en myndighet som äger och styr sina egna resurser och samtidigt har de befogenheter som krävs för att utföra alla sina uppgifter, visar att det är möjligt. På samma sätt måste man ta ett samlat grepp om ekobrottsbekämpningen, för att effektivt slå mot den så lukrativa grova organiserade brottsligheten som göder våldet och konkurrerar ut seriösa företag.

För att på ett framgångsrikt sätt utreda och lagföra avancerad ekobrottslighet krävs djupa kunskaper inom bokföring/redovisning, näringslivsförhållanden och skattelagstiftning, vid sidan om skicklighet som utredare. Den brottsbekämpande myndighet som ska bekämpa denna brottslighet måste därför ha förutsättningar att på egen hand sätta ihop utredningsteam med rätt kunskaper och kompetens på området. Därför behöver en ny spetsmyndighet växa fram ur nuvarande EBM och bli ett Ekokrim, med möjlighet att rekrytera och utbilda sin egen personal, med de befogenheter som krävs för att självständigt kunna utreda och lagföra brottsligheten. Ett Ekokrim skulle kunna få förutsättningar att dra till sig de bästa, mest kvalificerade och starkast motiverade utredarna, juristerna och revisorerna som vill och kan slå mot den systemhotande brottslighet som vi har att göra med här.

Ett av Ekobrottsmyndighetens kärnuppdrag är det brottsförebyggande arbetet. Myndigheten har unik kunskap om ekonomisk brottslighet för att sprida kunskap om de avancerade brottsupplägg som används inom den kriminella ekonomin. Detta brottsförebyggande arbete behöver stärkas ytterligare och Ekokrim behöver därför ett breddat uppdrag även på området, så att brottskatalogen även omfattar miljöbrott och korruption.

Stärk hela rättskedjans fokus på både brottsoffer och gärningspersoner

I den pågående expansionen av rättsväsendet är det viktigt att ha ett helhetsperspektiv. Centerpartiet vill se ett helhetsgrepp om frågorna – från det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet till stödinsatser för brottsoffer – men även på att återanpassa individer som avtjänat sina straff. Det är därför viktigt att ge alla medarbetare i hela rättskedjan goda förutsättningar och de resurser som krävs för att de ska kunna hantera de ärenden som varje år strömmar igenom myndigheternas verksamhet.

Centerpartiet vill ha ett starkare brottsofferperspektiv i rättsväsendet. Brottsoffer måste, förutom att de brott de utsatts för utreds på bästa sätt, även garanteras ett professionellt stöd och god information från rättsväsendet om sitt aktuella fall. Centerpartiet vill återställa rätten till målsägandebiträde i överinstans, för att garantera ett gott stöd till brottsoffer under hela rättsprocessen. Systemet med skadestånd för brottsoffer måste ses över för att göra det betydligt enklare och snabbare för brottsoffer att få sina skadestånd.

För att förhindra återfall i brott och möjliggöra livsresor måste det finnas ett starkt stöd från samhällets sida för den som vill lämna det kriminella livet. Som en del av en nationell satsning på avhopparprogram, behöver det finnas ett särskilt program för unga kriminella. Detta för att barn och unga har specifika behov, rättigheter och skyldigheter som skiljer sig från vuxnas. Det innebär att metoder som tagits fram för vuxna avhoppare inte nödvändigtvis är lika bra för minderåriga. Det saknas inte sällan tillräcklig kunskap om unga gängkriminella i kommuner, inom myndigheter och i civilsamhället. Det kan ett nationellt program med beprövade metoder och bättre resurser åtgärda. Att under både vård och straff kunna rusta unga till ett liv utan kriminalitet är avgörande för ett långsiktigt hållbart arbete mot gängkriminaliteten. Här behöver de hinder som finns för ett effektivt samarbete mellan kommuner, regioner och staten inom bland annat sekretessområdet tas bort.

Våld i nära relation

Ingen människa ska behöva leva i rädsla för våld, hot och fridskränkningar. Våld i nära relation är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. Problemet finns inom alla delar av befolkningen, inom alla samhällsklasser, alla åldrar och i olika typer av nära relationer, men drabbar tydligt i första hand kvinnor och barn. Detta kan vi inte låta fortgå.

Polisen och åklagare behöver betrakta våld i nära relationer som det grova, och alltför ofta dödliga, våld som det är. Avgörande insatser som förhör, brottsplatsundersökningar, teknisk bevisning och tvångsmedel måste användas på dessa brott i samma utsträckning som för andra grova brott. Utöver detta behövs ett starkt stöd till kvinno- och tjejjourer, Nationellt centrum för kvinnofrid och stödlinjen för unga relationer.

Anslagsförslag för 2026 för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Polismyndigheten	48 375 533	–261 000
1:2 Säkerhetspolisen	3 047 500	–9 000
1:3 Åklagarmyndigheten	2 891 903	–5 000
1:4 Ekobrottsmyndigheten	1 218 883	–609 000
1:5 Sveriges Domstolar	8 452 927	–2 000
1:6 Kriminalvården	24 204 721	–11 000
1:7 Brottsförebyggande rådet	316 670	–200
1:8 Rättsmedicinalverket	716 787	–500
1:9 Brottsoffermyndigheten	80 859	±0
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	281 953	±0
1:11 Rättsliga biträden m.m.	4 404 007	–2 750
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	79 487	±0
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	20 174	±0
1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete	158 157	250 000
1:15 Myndigheten för säkerhet och integritetsskydd	48 032	±0
1:16 Domarnämnden	14 387	±0
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	432 000	±0
99:1 Ekokrim – inrättande av ny myndighet	±0	700 000
Summa	94 743 980	49 550

Centerpartiet är positivt inställda till regeringens förstärkning av rättsväsendet, men menar att resursökningarna hittills inte gett de resultat de borde. Därför föreslår Centerpartiet att medel omfördelas inom Polismyndigheten så att grunduppdraget, inklusive hanteringen av våldet mot kvinnor och barn, mängdbrotten och en närvarande polis i hela landet, kan genomföras. För detta avsätter Centerpartiet 500 miljoner kronor under 1:1 Polismyndigheten årligen under 2026–2028 och anser att detta bör finansieras genom omprioriteringar inom Polismyndigheten med samma belopp under samma period. Centerpartiet vill införa ”first responder”-drönare på landsbygden för att stärka den polisiära närvaron. Detta ökar anslagen under 1:1 med 100 miljoner kr årligen 2026–2028. Vi satsar även på avhoppbarverksamhet, med särskilt fokus på barn och unga, samt särskilt för kvinnor, vilket ökar anslagen under 1:1 med 50 miljoner kr årligen 2026–2028. Vi avvisar regeringens tvångsinlösen av halvautomatiska vapen. Det minskar stödet till Ukraina, vilket vi anser är fel. Därmed minskar anslagen under 1:1 med 110 miljoner kr 2026, 55 miljoner kr 2027 och 110 miljoner kr 2028.

Centerpartiet vill inrätta en ny myndighet för att bekämpa den kriminella ekonomin: Ekokrim. För detta införs ett nytt anslag, 99:1 Ekokrim – inrättande av ny myndighet, vilken har anslag om 700 miljoner kr 2026, 1 322 miljoner kr 2027 och 1 353 kr 2028. Denna nya myndighet ersätter Ekobrottsmyndigheten, vilket minskar anslagen under 1:4 med 609 miljoner kr 2026, 1 252 miljoner kr 2027 och 1 283 miljoner kr 2028. Centerpartiet avvisar regeringens förslag om miljötillstånd för ny kärnkraft, vilket minskar anslagen under 1:5 med 4 miljoner kr 2026, 8 miljoner kr 2027 och 10 miljoner kr 2028. Vi avvisar regeringens sänkning av straffbarhetsåldern, vilket minskar anslagen under 1:6 med 11 miljoner kr 2026, 159 miljoner kr 2027 och 347 miljoner kr 2028. Det minskar även anslagen under 1:11 med 1 miljon kr 2026 och 3 miljoner kr

årligen 2027–2028. Centerpartiet avvisar även straffrättsliga åtgärder mot tjänstefel, vilket minskar anslagen under 1:11 med 1 miljon kr 2026 och 3 miljoner kr årligen 2027–2028. Centerpartiet satsar på att öka det brottsförebyggande arbetet genom att öka antalet vuxna på gator och torg i utsatta områden. Detta ökar anslagen under 1:14 med 250 miljoner kr årligen 2026–2028.

För att få till snabbare tillståndsprocesser skjuter Centerpartiet till 10 miljoner årligen till Sveriges Domstolar. Till följd av ett större produktivitetsavdrag sänker Centerpartiet den pris- och löneomräkning som görs avseende myndigheternas förvaltningsanslag och investeringsanslag med 25 procent vilket får effekt på samtliga myndigheter.

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Helena Vilhelmsson (C)